

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ” 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Теоретико-прикладні засади обліку, аналізу та аудиту необоротних активів на вітчизняних підприємствах (на прикладі ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд»)»

Виконавець:

Студентка 41 групи ФМОІТ

Русєва Світлана Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- /підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Артюх Оксана Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- /підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

Русєва С.І. «Теоретико-прикладні засади обліку, аналізу та аудиту необоротних активів на вітчизняних підприємствах (на прикладі ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку необоротних активів: визначення, визнання, класифікація, оцінка. Розкриваються особливості формування обліку необоротних активів та документальне забезпечення таких операцій на досліджуваному підприємстві, виявляються проблемні аспекти обліку необоротних активів.

На підставі дослідження методичних аспектів організації аудиту необоротних активів, аналізу ефективності використання необоротних активів пропонуються шляхи вдосконалення обліку та контролю операцій з необоротними активами на вітчизняному підприємстві.

Ключові слова: необоротні активи, оцінка, класифікація, амортизація, нормативна регламентація, методика, аналіз, аудит.

ANNOTATION

Ruseva S.I. "Theoretical and applied principles of accounting, analysis and audit of non-current assets in domestic enterprises (by example of ETC «Nikolaevbud» LLC)".

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and taxation» under the master's program «Accounting and Auditing».

(name of educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The work deals the theoretical aspects of accounting for non-current assets: definition, recognition, classification, evaluation. The peculiarities of the formation of accounting for non-current assets and documentation of such operations at the researched enterprise are revealed, the problematic aspects of accounting for non-current assets are revealed.

On the basis of research of methodical aspects of the organization of audit of non-current assets, the analysis of efficiency of use of non-current assets ways of perfection of the account and control of operations with non-current assets at the domestic enterprise are offered.

Keywords: non-current assets, valuation, classification, depreciation, regulations, methods, analysis, audit.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	5
1.1. Визначення необоротних активів, їх визнання та класифікація.....	5
1.2. Оцінка необоротних активів в системі бухгалтерського обліку.....	12
1.3. Документальне оформлення операцій з необоротними активами.....	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА БАЗОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ: ДІЮЧА ПРАКТИКА	5
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	25
2.2. Облік наявності та руху основних засобів на ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд».....	31
2.3. Проблемні аспекти обліку необоротних активів.....	42
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА АУДИТ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ	47
3.1. Аналіз ефективності використання необоротних активів.....	47
3.2. Організація аудиту необоротних активів: методичні аспекти..	53
3.3. Шляхи вдосконалення обліку та контролю операцій з необоротними активами.....	60
ВИСНОВКИ	3
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	5
ДОДАТКИ	0

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання головнішими проблемами, які постають перед вітчизняними підприємствами, є ефективність використання необоротних активів, виявлення найбільш важливих чинників впливу на зміну рівня їх використання суб'єктами господарювання.

Раціональна організація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю необоротних активів дають змогу підприємству правильно здійснити процес відтворення, поповнення та оновлення необоротних активів, завдяки чому підприємство може бути конкурентоспроможним на ринку.

Проблемними питаннями обліку, аналізу та аудиту необоротних активів займалися такі вчені, як: Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В., Кім Ю. Г., Кругляк Б. С., Бондар Т. П., Зайцева О. Б., Петрик О. А., Мариніч І. О., Гуцаленко Л. В., Гловюк А. С., Ковальчук І. В., Каменська Т. О., Редько О. Ю. та інші. Одержані ними результати, загалом створюють необхідні умови для забезпечення й подальшого розвитку системи обліку і контролю необоротних активів, проте залишається ряд дискусійних питань теоретико-прикладного характеру, адже в процесі економічних перетворень в Україні з'являються все нові вимоги до обліково-аналітичної та контрольної інформації з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Це і обумовило актуальність теми дослідження.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження обліку, аудиту необоротних активів, аналізу ефективності їх використання. Для досягнення поставленої мети в роботі поставлені такі завдання:

- визначити сутність необоротних активів, їх класифікацію та оцінку;
- вивчити нормативні акти обліку, аналізу, аудиту необоротних активів та розглянути особливості їх організації на досліджуваному підприємстві;
- проаналізувати ефективність використання необоротних активів на ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд»;
- розкрити методичні аспекти аудиту необоротних активів на вітчизняних підприємствах;

– запропонувати шляхи удосконалення обліку та контролю операцій з необоротними активами.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та аудиту необоротних активів.

Об'єктом дослідження є облік, аналіз та аудит операцій з необоротними активами у діяльності ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд», яке спеціалізується на житловому та промисловому будівництві, виконанні проектних робіт.

Методи дослідження. Для досягнення мети було використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Дослідження теоретико-методичних аспектів обліку необоротних активів підприємства, порядок їх відображення у фінансовій звітності проведено із застосуванням методів індукції, дедукції та порівняння. Елементи методу економічного аналізу використовувалися для дослідження ефективності використання необоротних активів. Опитування, перевірка, перерахування – використовувались при дослідженні проблемних питань системи внутрішнього контролю необоротних активів.

Інформаційною основою дослідження є наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та статистичні матеріали відповідних державних органів, статутні та розпорядчі документи, первинна, аналітична документація з обліку, звітні дані досліджуваного підприємства.

Публікації та апробація результатів дослідження. В процесі роботи автором опубліковано тези доповідей на VI Міжнародній студентській науково-практичній інтернет-конференції «Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» [31].

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні основи обліку необоротних активів: сутність необоротних активів, їх визнання та класифікація для цілей бухгалтерського обліку. Досліджено види оцінок необоротних активів при їх придбанні, на дату складання балансу та при вибутті таких активів.

Встановлено, що на досліджуваному підприємстві ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд» визнання, класифікація та оцінка основних засобів визначаються у відповідності до чинного законодавства та норм П(С)БО. Досліджено основні засади організації та ведення обліку необоротних активів, документальне забезпечення операцій з необоротними активами на ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд».

З'ясовано, що аналітичний облік ведеться на підставі первинних документів у розрізі інвентарних об'єктів в інвентарних картках, які заповнюється на підставі актів приймання-передачі (внутрішнього переміщення), актів ліквідації, технічної й іншої документації. Синтетичний облік формується у відповідності до вимог Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Інформація про необоротні активи у фінансовій звітності відображається у відповідності до норм НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Нарахування амортизації основних засобів на підприємстві здійснюється прямолінійним методом.

Проаналізована ефективність використання необоротних активів на досліджуваному підприємстві. На підставі аналізу структури основних засобів встановлено, що вартість основних засобів у звітному році збільшилась приблизно на 10 % через придбання вартості машин і обладнання, транспортних засобів, інструментів та інвентарю при зменшенні вартості будівель та споруд.

Питома вага вартості активної частини основних засобів на кінець звітного періоду у вигляді машин і обладнання зросла на 10,3 % при таких змінах пасивної частини, як: зменшення вартості будівель, споруд на 14,3 %, збільшення вартості

транспортних засобів на 1,6 %, інструментів та інвентарю на 2,4 %. Загалом це вказує про позитивну динаміку на господарський процес підприємства.

Зношеність основних засобів на кінець звітного періоду склала 32,3 %. Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів (таких як: віддача основних засобів, фондомісткість, рентабельність основних засобів) показав, що в звітному році порівняно з базисним ефективність використання основних засобів в цілому залишається приблизно на однаковому рівні, хоча спостерігається тенденція до збільшення цих показників. З цього приводу підприємству поряд зі збільшенням вартості активної частини засобів варто добиватися збільшення ефективності їх використання, що дозволить довести віддачу основних засобів до більш високого рівня. До того ж вказано, що підприємству слід підвищувати ефективність необоротних активів за рахунок раціонального розміщення основних засобів, підвищення тривалості їх корисного використання; покращення контролю за дотриманням правил експлуатації; зниження фондомісткості, підвищення віддачі; впровадження систем матеріального стимулювання робітників тощо.

В роботі досліджено методичні аспекти проведення аудиторської перевірки необоротних активів на вітчизняних підприємствах. Розглянуто мета, предмет, об'єкт, завдання, джерела аудиту, контрольні процедури за етапами аудиторської перевірки.

Узагальнена інформація про типові порушення в процесі здійснення аудиту операцій з необоротними активами та запропоновано шляхи удосконалення обліку та контролю таких операцій. Також, з метою підвищення достовірності обліку і звітності по операціям з необоротними активами запропоновано організувати дієву службу внутрішнього контролю, яка є передумовою формування достовірного, якісного та своєчасного обліку операцій з необоротними активами на ТОВ «ІТЦ «Миколаївбуд».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шарманська В. М. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. *Молодий вчений*, 2018. № 1 (53).
2. Савченко А. М., Олянецька М. С. Особливості аналізу необоротних активів на прикладі підприємства ПАТ «Харківська бісквітна фабрика». *Ефективна економіка*. URL. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/90.pdf (дата звернення: 15.02.2020).
3. Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. [2-е вид., перероб. і доп.]. Київ : «Центр учбової літератури», 2016.
4. Хорунжак Н. М., Рогожкіна В. В. Понятійна сутність необоротних активів і проблеми її ідентифікації. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Вип.19. 2017. URL. <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/107.pdf> (дата звернення: 15.02.2020).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page5> (дата звернення: 10.02.2020).
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 р. №996. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.02.2020).
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: Наказ Міністерства фінансів України № 779 від 02.07.2007 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07> (дата звернення: 20.02.2020).
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України № 559 від 30.11.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> (дата звернення: 20.02.2020).
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01> (дата звернення: 20.02.2020).

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р., URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.02.2020).

11. Податковий кодекс України: Кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.02.2020).

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.1999 р. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-8/> (дата звернення: 20.02.2020).

13. Бразлій Н. М., Муренко А. А. Класифікація необоротних активів за групами та ознаками-передумова вдосконалення обліку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009, № 6, Т. 1 С. 123-129.

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 10.02.2020).

15. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства статистики України № 352 від 29.12.1995 р., із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95> (дата звернення: 20.02.2020).

16. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 600 с.

17. Вергелес Ю. С., Рета М. В. Шляхи удосконалення документального оформлення операцій з необоротними активами. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/conferences/%D0%9E%D0%BF%D1%82%D0%B8%D0%BC%D1%83%D0%BC/2014/%.pdf> (дата звернення: 10.03.2020).

18. Бразілій Н. М. Документальне оформлення наявності і руху нематеріальних активів. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. Суми: СумДУ, 2006. №1. С. 148-154.

19. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: [https:// zakononline.com.ua/documents/show/47633_486760#n10](https://zakononline.com.ua/documents/show/47633_486760#n10) (дата звернення: 20.02.2020).

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: Наказ Міністерства фінансів України №617 від 07.11.2003 р., із змінами та доповненнями. URL: <http://www.buhgalter911.com> (дата звернення: 20.02.2020).

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 16.03.2020).

22. Радіонова Н. Й., Ременюк Л. М. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/75.pdf (дата звернення: 15.04.2020).

23. Кудлаєва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. №1. С. 107–114.

24. Шевчук С. В, Осипова С. Г. Внутрішній контроль податкових різниць за операціями з необоротними активами. *Інфраструктура ринку*. 2018, Вип. 20. С. 294–298.

25. Орошан Т. А., Кухта К. О. Дослідження ефективності використання основних фондів. *Агросвіт*. №4. 2019. С.51-55.

26. Економіка підприємства: навч. посібник. / За ред. Шаповал В.М. Київ, 2006. 488 с.

27. Кругляк Б. С. Бондар Т. П., Зайцева О. Б., Ковальов А. І. Економічний аналіз підприємств: навчальний. посібник. Хмельницький: Хмельницький державний університет, 2004. 420 с.

28. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. Київ: Алерта, 2003. 485 с.

29. Чебан Т. М. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 214 с.

30. Виноградова М. О., Жидеєва Л. І. Аудит [текст] : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 656 с.
31. Русєва С. І. Особливості організації аудиту основних засобів. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації*. Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 175-177.
32. Петрик О. А., Мариніч І. О. Аудит оцінки вартості основних засобів. Економіка. Фінанси. Право. 2015. № 4. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN / esfipr_ 2015 _ 4_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esfipr_2015_4_8) (дата звернення: 14.04.2020).
33. Гуцаленко Л. В., Гловюк А. С., Ковальчук І. В. Організація обліку та аудиту основних засобів. URL : [http://www.economyandsociety.in.ua/journal /8 _ukr / 123.pdf](http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/123.pdf) (дата звернення: 14.04.2020).
34. Малахов В., Оніщенко І. Удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів підприємства. Міжнародний збірник наукових праць. 2016. № 1. С. 48–56.
35. Артюх О. В., Кукава Л. В. Нарахування амортизації основних засобів у податковому та бухгалтерському обліку. *Вдосконалення результативності політики економічного зростання: теорія, організація та методика*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 листопада 2016 р.. Київ : Аналітичний центр «Нова Економіка», 2016. С. 28-32.
36. Біла К. І. Проблеми ефективності використання основних засобів на підприємстві. *Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю в умовах трансформації національної економіки* : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2017. С. 150.
38. Мамонтова Н. А. Новітні підходи до визначення вартості нематеріальних активів. Актуальні проблеми економіки. 2016. №5. С. 228-235.
39. Каменська Т. О., Редько О. Ю. Внутрішній контроль і аудит в управлінні: практич. посіб. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. 375 с.

37. Романчук Р. А. Аналіз ефективності використання необоротних активів підприємства. *Перспективні напрямки наукової думки: матеріали конференції*. Тернопіль, 18 квітня 2018 р. С. 22-24.

38. Яковишина Н. А., Яковенко К. А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. № 5 (57) травень 2018. С. 779-782.